

*До спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Яри Олени Сергіївни на дисертацію Лебеденка Олександра
Михайловича на тему «Адміністративно-правові засади використання
інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної
служби України», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право**

**Актуальність теми дисертації та зв'язок її з науковими програмами,
планами, темами**

На сучасному етапі розвитку людства важко уявити будь-яку державну функцію або процес управління, який не передбачає широкого використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів, не є винятком й публічна служба України. Взагалі використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби та вибух цифрової інформації в усьому суспільстві впровадили можливість більш ефективного, прозорого та ефективного адміністрування. У той же час ці тенденції кидають виклик традиційним поняттям адміністрування, управління, організації, підзвітності тощо.

Сьогодні на всіх рівнях і в усіх гілках влади ми знаходимо інструменти, програми та нові інформаційні технології та інформаційні ресурси, які застосовуються до потреб громадян, користувачів послуг, державних службовців та політичних лідерів. Мобільні додатки, відкриті дані, соціальні мережі, технічні та організаційні мережі тощо вбудовані в робоче середовище публічної служби.

Традиційно цей набір інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби називають «цифровий уряд», концепцію,

яка розширилася від раннього зосередження на використанні інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби до новішого поняття про те, що інформація та технології впливають на адміністрування.

Недосконалість нормативно-правового регулювання та відсутність комплексного наукового дослідження проблематики застосування адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, зумовило актуальність такої наукової розробки. Зазначені положення свідчать про актуальність теми та доцільність її розробки у межах вибраної наукової спеціальності. Отже, робота Лебеденка О.М. присвячена дослідженню проблематики з'ясування змісту та генезису становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Додатковим підтвердженням актуальності обраної Лебеденком О.М. теми є і той факт, що дисертаційне дослідження корелюється з низкою загальнонаціональних стратегічних концепцій та актів, зокрема із Концепцією розвитку електронного урядування в Україні, Концепцією розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації, Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. та плану заходів щодо її реалізації; Концепцією забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері; Концепцією розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади; Стратегією реформування державного управління України на період до 2021 р.; Стратегією реформування системи надання соціальних послуг, а також указів Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98 «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні»; від 12 січня 2015 р. № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»; від

20 травня 2015 р. № 276/2015 «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр.»; від 26 травня 2015 р. № 287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України»; від 25 серпня 2015 р. № 501/2015 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини»; від 15 березня 2016 р. № 96/2016 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 р. «Про Стратегію кібербезпеки України» та ін.

Таким чином, дисертаційне дослідження Лебеденка О.М. є затребуваним як з позицій правової науки, так і з точки зору практичної діяльності, спрямованої на удосконалення нормативно-правової бази.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Розглянувши дисертацію, можна зробити висновок, що автор дійсно провів ґрунтовне комплексне наукове дослідження, що відповідає поставленим меті та завданням.

Методологічною основою дисертаційного дослідження стали загальні та спеціально-правові методи наукового пізнання. Застосування діалектичного методу дало можливість встановити генезу адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, визначити їх механізм, функції та принципи (розділ 1). За допомогою історично-правового методу досліджено специфіку нормативно-правового регулювання адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України та напрями його вдосконалення (підрозділи 1.2, 2.5). Формально-юридичний метод використано для аналізу окремих правових норм, що визначають використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України (розділ 2). За

допомогою порівняльно-правового методу проаналізовано особливості зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, виокремлено перспективні для України напрями їх використання (підрозділ 2.5).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, законодавчі акти України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також міжнародні нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані Державної служби статистики України за період 2020–2024 рр., відомості Єдиного реєстру судових рішень України та офіційних вебсайтів суб'єктів публічної адміністрації, правова публіцистика.

Фундаментальність та комплексність роботи проявляється у всебічному та поступовому вивченні дисертантом об'єкту та предмету дослідження. Починаючи роботу з загальнотеоретичної характеристики адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, автор переходить до визначення змістовної характеристики поняття та структури механізму адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, що має на меті визначення конкретних напрямів її впровадження в сучасних національних правових реаліях. Обраний вектор теоретико-правового дослідження дозволив автору досягти поставленої мети та визначив успішність наукових розробок, спрямованих на вирішення нагальних наукових теоретико-правових задач.

Особистий внесок здобувача

Дисертація є самостійною науковою працею, що відображає результати проведеного дослідження. Сформульовані теоретичні положення, висновки та пропозиції були одержані дисертантом унаслідок аналізу та безпосереднього використання в роботі науково-інформаційних, нормативно-правових джерел і матеріалів щодо становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Достовірність і наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації не викликає сумнівів, підтверджується їх апробацією у відкритому друку, обговоренням на наукових конференціях, інших наукових заходах. Достовірність одержаних результатів підтверджується не тільки їх суто науковою значимістю, як певною системою здобутих дисертантом нових знань, що заповнюють деякі прогалини адміністративного права та процесу, але й їх практичним значенням на сучасному етапі, зокрема для вдосконалення чинного національного законодавства в тій його частині, що стосується становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. Проведена автором науково-дослідна робота є результатом власних напрацювань здобувача, який здійснив вдалу спробу визначити місце та значення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Погоджуючись у цілому з усіма визначеними автором складовими **наукової новизни** дослідження, вважаємо за необхідне акцентувати особливу увагу на деяких з них.

Дисертаційне дослідження є одним із перших в адміністративному праві України комплексних монографічних досліджень становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, що засновано на застосуванні новітніх підходів до розуміння адміністративно-сервісної держави.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Зокрема, *уперше*:

– обґрунтовано, що до принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби доцільно віднести: принцип орієнтації на громадянина; принцип впровадження цифрових компетентностей і цифрової грамотності; принцип простоти, практичності у використанні та безпеки; принцип ефективності; принцип залученості та дотичності (демократичної участі); принцип єдності; принцип креативності; принцип недискримінації, інклюзії та доступності; принцип поваги до прав людини та прав дитини в цифровому просторі; принцип відкритості та прозорості; принцип конфіденційності та захисту даних; принцип кібербезпеки; принцип контролю користувачів;

– доведено, що під механізмом адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України доцільно розуміти систему адміністративно-правових методів, прийомів, засобів і способів, які використовуються у сфері публічної служби в межах своїх повноважень з метою створення необхідних умов для використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України;

– обґрунтовано, що задля оптимізації здійснення адміністративних процедур із виконання екологічної функції держави та їх відповідного інформаційного забезпечення є запровадження до такої системи правовідносин дії принципу екстериторіальності та принципу випадковості,

що дозволяє спростити доступ до таких адміністративних послуг, як внесення відомостей до Державного земельного кадастру, змін до таких відомостей, отримання документації із землеустрою, документації з оцінки земель та інших документів;

– на основі розуміння гуманітарної концепції цифрової культури та освіти концепції цифровізації суспільства, де значну роль відіграє збереження людської ідентичності, обґрунтовано необхідність розробки та прийняття Закону України «Про цифрову культуру та освіту»;

удосконалено:

– підходи до розуміння форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, якою є технологія «цифрового» робочого місця, яка покликана урізноманітнити роботу фахівців і заощадити їх час, витрачений на процеси, які можна автоматизувати, зокрема така комунікація та взаємодія з громадянами дає додаткові можливості для звернення громадян;

– аргументацію доцільності в Україні діяльності із запровадження гуманітарної концепції цифрової культури, де використання інформаційних технологій організації процесів здобуття освіти, формування духовної культури відбувається у поєднанні зі збереженням людської ідентичності, що визначає допустимість та необхідність мінімізації тестів у здійсненні оцінювання особи і пошуку альтернативних методів оцінки;

– підходи до розуміння функціонування системи правоохоронних органів, де базисом має бути детальна регламентація специфіки їх інформаційної взаємодії;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння форм здійснення інформаційного забезпечення публічної служби у сфері реалізації соціально-економічної функції держави, що реалізується через: отримання відомостей владним суб'єктом із власних інформаційних ресурсів органу публічної адміністрації; взаємодію із власником інформації чи держателем бази даних – іншого органу публічної

адміністрації; інформаційної взаємодії із платником податків; шляхом узагальнення інформації, якою володіє владний суб'єкт; міжнародного співробітництва; шляхом взаємодії із громадськістю, медіа;

– розуміння підходів до визначення форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, а саме основною формою визнано «цифрове громадянство», до елементів якого віднесено: цифровий доступ; цифрові права та обов'язки; цифрові навички; цифрову комунікацію.

Переходячи до оцінки основних положень і висновків дисертації, варто зазначити, що в роботі порушені нерозроблені раніше наукові та практичні задачі, розв'язання яких дозволило одержати цікаві результати і виробити ряд пропозицій. З урахуванням цього можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому способі розв'язання конкретних теоретико-правових питань.

Слід відмітити, що дисертантом власні висновки побудовано не лише на підставі аналітики наукових та нормативно-правових джерел, а й з урахуванням судової практики, статистичних даних.

У роботі містяться й інші слушні положення, висновки та пропозиції.

Основні результати й положення виконаного дослідження знайшли своє відображення в 7 наукових працях, серед яких 4 наукові статті опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених МОН України, 1 наукова праця – в іноземному фаховому виданні, та 2 тези доповідей на міжнародних науково-практичних заходах.

Вивчення дисертаційного дослідження та його автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Оформлення дисертаційної роботи зауважень не викликає.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Лебеденка О.М. написана на високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію Лебеденка О.М., водночас вважаю за необхідне звернути увагу на питання, які могли б слугувати предметом дискусії та обговорення при захисті дисертаційної роботи:

1. Автор у дослідженні окреслює питання впровадження та розвитку інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби та вказує на доцільність міжсекторальних та міжрівневих зусиль для досягнення цілісного та сталого цифрового урядування (розділ 1). У зв'язку з цим постає питання, яку саме модель цифрового уряду автор вважає оптимальною?

2. Автор не приділив уваги зарубіжному досвіду впровадження та розвитку інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

3. Дисертантом обґрунтовано відсутність узагальненого законодавчого підходу до встановлення переліку персональних даних у чинному законодавстві України, що пов'язується також із ситуативним врегулюванням конкретних життєвих обставин, проте пропозицій щодо удосконалення нормативно-правової бази не наводиться.

Наведені спірні положення і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка має самостійний і творчий характер, наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань насамперед характеризує актуальність і складність теми дослідження та власний підхід дисертанта до їх розгляду. В дослідженні автором вдалося досягти поставленої мети.

Наведене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація на тему «Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України» є завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково

обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для розвитку адміністративно-правової науки, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною значущістю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, а її автор – **Лебеденко Олександр Михайлович** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
декан юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

О. С. Яра

СВІДЧУЮ
Діло № 100/10/10
Ділу кадрів

С.ГРИЩЕНКО